

Гоян В. В.

*доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
завідувач кафедри кіно– і телемистецтва,
Інститут журналістики Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Гоян О. Я.

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри телебачення і радіомовлення,
Інститут журналістики Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ЖУРНАЛІСТСЬКІ СТАНДАРТИ DEUTSCHE WELLE В ОНЛАЙН-МЕДІАПРОЄКТАХ СТУДЕНТІВ КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Стартовими для знайомства студентів-журналістів зі стандартами роботи DW стали лекції інтендантів Deutsche Welle, які були організовані в Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка під час офіційних візитів до України керівників міжнародної телерадіокомпанії. Іntenдант DW Дітер Вайріх у лекції «Етика і журналістика» (4 травня 2000 року) наголосив, що «...в умовах глобалізації, у світі, який окремо взятій людині важко охопити у всій його повноті, і за умов, коли ця дійсність може доноситись до свідомості людей здебільшого лише через мас-медіа, на журналістів покладається функція надання інформативних послуг. Вони, можливо, навіть більшою мірою, аніж перекладачі, виконують функцію посередника у висвітленні складних за змістом подій, тобто їх витлумаченні, вони коментують ходу часу, формують плюралізм думок і волевиявлення» [1]. Цю тезу розвинув пізніше й інтендант DW Ерік Беттерман у лекції «Мас-медіа у демократичному суспільстві під час виборів» (11 жовтня 2007 року). Зокрема, він зазначив, що «...політика повинна перебувати під пильним оком інформованої громадськості. Перш за все, особлива відповідальність лягає на засоби масової інформації. Журналісти – це ті, хто повідомляє про розвиток подій у політиці, економіці та суспільстві. Як незалежні, нейтральні спостерігачі вони враховують, як правило, всі суспільно важливі події та думки. Однак, вони можуть виконувати цю справу добре тільки в тому разі, коли також захищають правопорядок держави від впливу політиків чи босів економіки» [2].

Міжнародний мовець DW, що майже 70 років висвітлює життя різних національних і мовно-культурних спільнот, демонструючи приклад міжкультурної толерантності в діалозі культур, є також платформою освітніх медіаініціатив. Зокрема, це і тренінги, організовані DW для партнерів, українських телерадіокомпаній, в яких взяли участь також студенти КНУ імені Тараса Шевченка. Серед тем, наприклад: «Deutsche Welle: новий корпоративний дизайн, нові позиції на ринку мас-медіа» (2012 рік), «DW в Україні – стале партнерство і розвиток. Нові тенденції на медіаринку України: досвід ТБ» (2016 рік), «DW в Україні – стале партнерство і розвиток. Практика, компетенція, мотивація: ринок журналістської освіти в Україні» (2018 рік), «DW в Україні – стале партнерство і розвиток. Не вір, а перевір: шість інструментів фактчекінгу» (2019 рік). Також варто згадати зустріч керівника української редакції DW Бернда Йогана зі студентами Інституту жуоналістики 29 вересня 2010 року, яка мала назву «Україна стала ближчою до Європи».

Отримані знання та досвід комунікації з колегами DW допомогли авторам цього дослідження реалізувати низку студентських навчально-виробничих онлайн-медіапроектів, які спиралися на базові журналістські стандарти DW, серед яких: баланс думок, точок зору; достовірність, точність, повнота, оперативність; відокремлення фактів від коментарів; перевірка фактів (фактчекінг); незалежність автора та редакції; справедливість, прозорість, доказовість; суспільний інтерес та право на приватність; підзвітність (перед аудиторією); якісна зйомка та якісний звук. Одним із актуальних журналістських стандартів, яким керуються журналісти DW і який виник завдяки інтернету, є мобільність, що продукує такі уміння, як: працювати дистанційно, комунікувати онлайн та бути готовим постійно вчитися, опановувати нові медіатехнології. Цей стандарт отримав виняткове значення протягом 2020-2022 років (в час світової пандемії та воєнного стану в Україні), коли освітній процес в Україні був переведений в дистанційний режим.

Для студентів кафедри телебачення і радіомовлення та кафедри кіно– і телемистецтва обов'язковими є знання творчо-технологічного процесу виробництва аудіовізуального продукту, а також професійних стандартів. Обидві кафедри ефективно використовують години практичних занять для розробки мистецьких та медійних аудіовізуальних онлайн-проектів, зокрема, й таких, що базуються на журналістських стандартах Deutsche Welle.

Насамперед слід згадати студентську радіостанцію «Campus Radio Ukraine», започатковану кафедрою телебачення і радіомовлення у 2010 році, яка транслює навчальні програми студентів Інституту журналістики та інших журналістських шкіл України й на базі якої

проводяться тренінги й майстер-класи від митців, журналістів, медіаменеджерів та медіаекспертів. З початку мовлення радіостанції понад півтисячі студентів отримали сертифікати учасників з підписами відомих професіоналів телерадіобізнесу та дипломи Всеукраїнського фестивалю телерадіопрограм «Студентський МКС».

Ще одним медіамайданчиком став онлайн-телеканал «Студент-TV» (створено 2011 року), наповнений різножанровими навчальними телепроєктами, в яких студенти апробують базові стандарти журналістики; творчими кваліфікаційними бакалаврськими роботами студентів кафедри телебачення і радіомовлення та кафедри кіно– і телемистецтва; випусками інформаційної телепрограми «Новини Університету Шевченка». «Студент-TV» – центр творчих експериментів, де студенти напрацьовують розуміння редакційної політики, корпоративної культури, міжкультурної комунікації.

У цьому контексті цінним є приклад DW, що дотримується класичних стандартів європейської журналістики в творенні екранного діалогу, філігранному використанні вербальних і візуальних компонентів комунікації, показі відмінностей, що відтінюють інакшість, притаманну окремим народам, й прагненні окреслити спільності. Студентське радіо і телебачення, як і професійні телерадіокомпанії, намагається гуртувати аудиторію навколо актуальних проблем, притаманних молоді. Всі студенти різні, але відкритий діалог дозволяє молоді дізнаватися більше один про одного, говорити відвертіше про своє життя і показувати його таким, яким його бачать і відчують саме студенти.

Телерадіопрограма «Новини Університету Шевченка», яку курують кафедри телебачення і радіомовлення та кіно– і телемистецтва, спирається на європейські стандарти виробництва інформаційного продукту. Ексклюзивом цієї програми є оригінальний контент: студенти, які опановують журналістський фах, аудіовізуальне мистецтво та виробництво, розповідають у своїх репортажах, інтерв'ю та інформаційних повідомленнях виключно про університетські події. Окрім того, студенти в такий спосіб виконують «домашку» – практичні завдання, які передбачені у програмах фахових дисциплін. А ще студенти можуть спробувати себе в різних професіях: майбутні телерадіоведучі намагаються самі знімати і монтувати матеріал; звукорежисери, режисери та оператори – працювати у кадрі, а майбутні журналісти – продюсувати телепроєкт, верстати випуск, координувати дії команди. Студенти відтреновують навички роботи в творчій телевізійній групі, здобуваючи і бали, і досвід.

Усі творчі, технологічні, виробничі етапи чітко корелюються з професійними стандартами: вибір та розробка теми, пошук інформації

та героїв сюжету, зйомка, перегляд матеріалу, відбір синхронів, написання та редагування тексту, начитка, монтаж, титрування. Важливим аспектом є також рецензування й обговорення матеріалів. І тут також задіяні «лекала» професійних мовців, зокрема, DW, що є помічним для формування професійного смаку й конструктивного мислення.

Останній випуск програми «Новини Університету Шевченка», створеної на базі інститутської телерадіостудії, вийшов буквально напередодні оголошеного в Україні локдауну – на початку березня 2020 року. Пандемія змінила стиль життя, роботи й навчання. Обидві кафедри шукали можливості коректно скерувати творчу енергію студентства. І це вдалося за рахунок організації оригінальних мережових проєктів. Сотні різноформатних та різножанрових аудіовізуальних творів були реалізовані у проєктах #МійХештег, на Telegram-каналі кафедри телебачення і радіомовлення, #інсталяція_ккм, на платформі Instagram кафедри кіно– і телемистецтва та багатьох інших. Автори цієї статті проаналізували освітню стратегію, розроблену кафедрами під час пандемії, й зробили висновок, що «використання комбінованих онлайн платформ та максимально гнучке пристосування до навчальних потреб багатофункціональних мобільних пристроїв дозволяє виконувати практичні завдання у домашніх умовах, а не лише на базі університетських навчальних кіно-, телерадіостудій та монтажно-режисерських комплексів» [3]. Важливим аргументом для оптимізації навчального процесу стало прагнення студентів вчитися фаху, опановувати класичні жанри і стандарти професії, нові технології та мистецькі прийоми.

Мотивація досягати успіху у професії тримає в тонусі наше студентство і зараз, під час війни. Про це свідчать творчі кваліфікаційні бакалаврські роботи, які студенти творчих кафедр телебачення і радіомовлення та кіно– і телемистецтва підготували та успішно захистили в умовах війни. Різножанрові та різноматичні бакалаврські, створені нашими студентами у воєнний час – про життя, мужність, незламність українців. Тему війни обрали і студенти журналісти: «Біженці поневолі» (автор та ведуча Марія Білостоцька), «Народження пісні. Війна» (автор та ведуча Марта Рак), «Щит від куль ворога» (автор та ведуча Марія Алетдінова), «Вкрадене життя» (автор та ведуча Ольга Тетеріна); й студенти-митці: «День, який змінив життя» (автор та ведуча Мар'яна Петрівська), «Шерлок та інші» (сценарист та режисер Марія Єрохіна), «Буча: поствійна» (автор та ведучий Назар Войтенков), «Я бачив смерть» (сценарист та режисер Єгор Грядовкін), «Майбутнє в долоні» (автор та ведуча Олеся Повар) та інші.

У своїх телерадіопрограмах і документальних фільмах автори чітко дотримувалися професійних стандартів, на які спираються провідні компанії, що створюють подібний контент, зокрема DW. Десять років тому на заняттях з фаху ми зі студентами на прикладі ефірних робіт колег-документалістів розглядали моделі, як правдиво і, водночас, тактовно, розкривати у сюжетах непрості теми, показувати біль, страх, відчай... і чому не слід залишати глядача із сум'яттям.

Наші студенти сьогодні вчать між повітряними тривогами та вимкненнями електрики з надією. Опановують теорію і практику свого фаху, етичні норми та професійні стандарти, використовуючи для цього всі доступні джерела та онлайн-інструменти. Студенти прагматично використовують час, бо мають що розповісти глядачам і слухачам, і хочуть це зробити професійно.

Список використаних джерел:

1. Телерадіоосвіта в Україні: історія однієї кафедри. Зб. наук. Праць / ред.-упоряд. О.Я. Гоян; за заг. редакцією В.В. Різуна. – Київ: Інститут журналістики; Телерадіоклуб – Веселка, 2015. – 144 с.
2. Там же.
3. Management Priorities of Audiovisual Student Projects during the COVID-crisis / International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET) Vol 16(No 10 (2021)):35

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-95>

Дерев'яно С. П.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології,
Національний університет «Чернігівський колегіум
імені Т. Г. Шевченка»*

АКАДЕМІЧНІ ПРОГРАМИ КОГНІТИВІСТИКИ У ЄВРОПІ

Сучасна когнітивістика уявляє собою міждисциплінарний науковий напрям, що поєднує в собі когнітивну психологію, когнітивну лінгвістику, когнітивну етологію, когнітивну антропологію, нейробіологію, експериментальну психологію пізнання, штучний інтелект. На сьогодні проблемне поле когнітивістики значно розширене у зв'язку з підвищенням автоматизації та комп'ютеризації